

Čtvrtletník pro přímo řízené organizace MŠMT

Nejen pro zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy
a preventivně výchovné péče
a speciální školy

OBSAH

⇒	Úvodní slovo	
⇒	<u>Aktuality nejenom z MŠMT</u>	4
⇒	<u>Téma PŘO: Nově otevřené SVP Kvítka</u>	6
⇒	<u>Téma Veřejného ochránce práv: Přemístění dítěte</u>	8
⇒	<u>Téma Nejvyššího státního zastupitelství: Právo dítěte na samostatnou vycházku</u>	10
⇒	<u>Téma Národního pedagogického institutu: Zprávy z odboru „Podpora žáků, poradenství a společné vzdělávání“</u>	11
⇒	<u>SOFA: Pozitivní podpora chování PBIS</u>	12
⇒	<u>Otázky pro Asociaci náhradní výchovy a Federaci dětských domovů</u>	15
⇒	<u>Zaměřeno na: Karlovarský kraj —Přehled PŘO</u>	19
⇒	<u>Zaměřeno na: Karlovarský kraj: Nové SVP v Chebu</u>	20
⇒	<u>Zaměřeno na: Karlovarský kraj—DDŠ Žlutice</u>	22
⇒	<u>Zaměřeno na: Karlovarský kraj : Dětské domovy v kraji</u>	24

Úvodní slovo

Mgr. Martina Macová Budinská

Vedoucí oddělení metodické podpory a řízení PŘO

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1

tel: +420 234 81 1331

e-mail: budinskam@msmt.cz

Vážené a milé kolegyně,
Vážení a milí kolegové,

přinášíme vám s nadcházejícími svátky jara nadílku v podobě nového čísla Čtvrtletníku.

První čtvrtletí tohoto roku se velmi intenzivně věnujeme přípravě věcného záměru nového zákona, který nahradí stávající zákon č. 109/2002 Sb.

Naší ambicí je ve spolupráci s celou řadou odborníků z praxe vytvořit oporu a bezpečné prostředí pro všechny pracovníky, posílit kompetence ředitelů školských zařízení. A současně nastolit podmínky pro to, aby děti, které mají v životě různé problémy způsobené vinou svou nebo rodiny, či prostředí, které jej obklopuje, bylo včas odhaleno, byla mu poskytnuta adekvátní účinná a včasná preventivní péče. Stejně tak, aby odborníci z řad školství, zdravotnictví a sociální péče a také neziskový sektor vytvořily svými aktivitami hustou spolupracující síť, která pomůže co nejvíce dětem vyrůstat ve svém přirozeném prostředí.

A těm, které přes veškerou snahu propadnou, aby bylo efektivně a v co nejkratším čase pomoženo spolu s jejich rodinami tak, aby se mohly co nejdříve vrátit do svým domovů a škol.

Krásné Velikonoce vám i dětem

Aktuality

Oddělení metodické podpory a řízení PŘO

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1

Zahájení příprav věcného záměru nového zákona nahrazující zákon č. 109/2002 Sb.

V lednu 2023 byly zahájeny pracovní skupiny k přípravě věcného záměru nového zákona nahrazující zákon č. 109/2002 Sb. Jedná se celkem o 4 pracovní skupiny:

1. Meziodborová na úrovni ministerstva
2. Meziresortní na úrovni zástupců dalších vybraných ministerstev a organizací
3. Odborná zaměřená na prevenci
4. Odborná zaměřená na ústavní a ochrannou výchovu

Vybraných pracovních skupin se také účastní zástupci Kanceláře veřejného ochránce práv, České školní inspekce, Státních zástupců, Asociací a Federací a dalších důležitých aktérů.

Ze současné praxe umísťování dětí do školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči vyplynula akutní potřeba nové právní úpravy, která by pomohla reagovat na stávající problémy. Požadavek na změnu zákona č. 109/2002 Sb. vyplývá také z požadavků odborných pracovníků z oblasti institucionální výchovy, kdy některá jeho ustanovení jsou již překonaná a je zde nutná nová úprava odpovídající stávajícím poměrům v této oblasti. Dále pak ze strany státních zástupců, České školní inspekce a Kanceláře veřejného ochránce práv.

Příprava věcného záměru zákona je připravována v souladu s Legislativním plánem prací vlády na rok 2023. Práce na legislativní změně jsou plně v souladu s Programovým prohlášením vlády.

Dohodovací řízení s PŘO

V současné chvíli probíhají dohodovací řízení s vybranými přímo řízenými organizacemi MŠMT, které je plánováno do konce dubna tohoto roku a které je podstatným vyjednávacím procesem pro financování dané organizace.

Výjezdní porada se zástupci PŘO

V dubnu proběhne několikadenní porada s přímo řízenými organizacemi pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a preventivně výchovné péče, které se zúčastní i další zástupci vybraných institucí (Kanceláře veřejného ochránce práv, České školní inspekce, Státních zástupců a dalších). Hlavním tématem budou závěrečná jednání a shrnutí pro přípravu věcného záměru nového zákona nahrazující zákon č. 109/2002 Sb.

Porada proběhne 25. – 27. dubna na Vysočině.

Projekt Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v ČR

V prosinci 2022 skončil projekt *Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v České republice*, realizovaný MPSV, který se rovněž týkal systému ústavní výchovy v ČR.

Výstupy z projektu najdete jednak na webu www.pravonadetstvi.cz, tak také to nejpodstatnější shrnuto v článku v tištěné i elektronické verzi časopisu

Sociální práce: <https://socialniprace.cz/online-clanky/individualni-pristup-k-ohrozenym-detem-jako-klic-k-naplneni-jejich-potreb/>

Mgr. Štěpán Bolf

Projekt VÝZVY, PŘEDPOKLADY A BARIÉRY ÚSTAVNÍ PÉČE

Rádi bychom Vás informovali o probíhajícímu projektu „Výzvy, předpoklady a bariéry ústavní péče“ který je realizován výzkumnou agenturou SocioFactor a Nadací Sirius za konzultační a odborné podpory Kanceláře veřejného ochránce práv, Federace dětských domovů a Asociace náhradní výchovy. Projekt probíhá od října 2022 do května 2023. Projekt je realizován pod záštitou MŠMT.

Cílem tohoto projektu je provedení tzv. AS-IS analýzy, která má za cíl identifikovat a popsat aktuální problémy, bariéry, příležitosti a výzvy současné ústavní péče. Cílem analýzy je popsat současný stav z perspektivy pracovníků ústavních zařízení. Součástí analýzy není předložení návrhu řešení identifikovaných problémů, smyslem analýzy je tyto problémy pouze komplexně zdokumentovat a popsat.

Po té, co byla ukončena přípravná fáze projektu, probíhá fáze realizační, která se skládá ze šesti fokusních setkání, která se konají v Praze a Olomouci. Těchto setkání se účastní zástupci ústavní péče, ze všech typů ústavních zařízení a zastupují všechny odborné profese,

kteří v ústavní péči pracují.

Prvním tématem, kterému se setkání věnovala byla „Charakteristika dětí, které dnes přichází do ústavní péče a s nimi související potřeby“. Účastníci měli možnost sdělit své názory, zkušenosti a postoje k tomuto tématu a společně se zamyslet a definovat nejčastější problémy, se kterými se setkávají.

Tématem dalších fokusních setkání, která se uskutečnila v průběhu února a března, byla například problematika spojená s přijetím dítěte do zařízení nebo s každodenním životem v zařízení, dále pak zázemí zařízení a jeho materiální podmínky.

Výstupy z fokusních setkání budou zpracovány do závěrečné zprávy, která bude zveřejněna. Výsledky analýzy budou také prezentovány v květnu 2023 na Rozpravách o institucionální a školní výchově.

Gabriela Navrátilová

Více o projektu zde:

<https://www.nadacesirius.cz/projekty/projekty-oblasti-nahradni-pece/vyzvy-predpoklady-a-bariery-ustavni-pece>

Téma PŘO

Mgr. Kristýna Záhorová

Vedoucí SVP
SVP Kvítko

Tel: 770 112 149

info@svpjbc.cz

[web](#)

Nově otevřené Středisko výchovné péče Kvítko v Jablonci nad Nisou

V lednu tohoto roku otevřelo své ambulantní služby klientům v Jablonci nad Nisou dlouhou dobu očekávané středisko výchovné péče. Středisko vzniklo pod záštitou Dětského diagnostického ústavu v Liberci a je finančně podporováno městem Jablonec n. N. a Krajským úřadem Libereckého kraje. Je to v pořadí již šesté SVP pod křídly DDÚ Liberec, které tak svým vznikem výrazně odlehčilo s velkou poptávkou po této službě v Libereckém kraji. Podporu a péči střediska mohou využít rodiny z Jablonecka, Tanvaldska, Železnobrodská a Harrachovska.

Do střediska je možné se objednat na vstupní vyšetření telefonicky, emailem i osobně, kontakty a další informace naleznete na stránkách www.svpjbc.cz. Středisko sídlí v klidné lokalitě nedaleko přehrady Mšeno ve Smetanově ulici. Jedná se o budovu střední školy, kde kromě SVP sídlí také SPC a PPP. Díky centralizaci služeb a také navázání se na komunitní plánování města, se tak středisko velmi brzy zařadilo mezi instituce, které jsou rovněž součástí několika multioborových týmů, které se pravidelně scházejí, což významně zkvalitňuje a urychluje pomoc rodinám v regionu.

V ambulanci střediska pracují dvě etopedky/terapeutky a jedna sociální pracovnice. Vzhledem k teprve nedávnému otevření, středisko v současné době primárně poznává „svou“ klientelu, a pracuje tak především formou rodinných a individuálních poradenských setkání s terapeutickým přesahem. Během prvních dvou měsíců své existence se na středisko obrátilo s žádostí o službu již cca 60 rodin. Většina z nich byla současně iniciátory příchodu, v některých případech přišly děti a jejich pečovatelé na doporučení školy, několik s podporou OSPOD, PPP nebo lékařů. Věkový průměr příchozích klientů je 12 let, poměr dívek a chlapců je rovnoměrný. Starosti, se kterými se na středisko klienti obrazejí, jsou nejčastěji osobního charakteru, jedná se o úzkosti, poruchy spánku, sebepoškozování, neschopnost docházet pravidelně do školy atp. Přicházejí také rodiny, kde nejsou nastavená pravidla tak, aby byli všichni spokojeni, dětem se nechce pomáhat, ani si plnit své povinnosti a respektovat rodiče.

Mnoho z přijatých dětí má za sebou i několik traumatických životních situací – rozchod rodičů, domácí násilí, záměrné ubližování ve škole, sebevražda v rodině atp. Některé děti jsou současně pacienty dětské psychiatrie. Potíže dětí se tak samozřejmě promítají do jejich chování a ovlivňují tak zásadně vztahy s nejbližšími, učiteli, spolužáky atp.

Ve středisku pracují „eklektickým“ způsobem, využívají své vzdělání a předchozí pracovní zkušenosti v práci s rodinou, a klientům tak poradenství „šijí na míru“. Využívají k tomu kromě klasického poradenského rozhovoru např. způsoby práce terapie zaměřené na řešení, konkrétně tzv. Kids's skills, pracují s terapeutickými kartami, prvky terapie hrou, arteterapií a s dalšími technikami a pomůckami.

Téma PŘO

Mgr. Kristýna Záhorová
Vedoucí SVP
SVP Kvítko

Tel: 770 112 149
info@svpjbc.cz
[web](#)

Nově otevřené Středisko výchovné péče Kvítko v Jablonci nad Nisou

V prostorách střediska najdete velkou světlou prozářenou terapeutickou místnost, která umožňuje pracovat s technikami vyžadujícími větší prostor – práce s tělem, dramaterapie, relaxace, meditace, ale také zde naleznete tzv. terapeutické pískoviště. Do budoucna by ve středisku v této místnosti dětem rádi nabídli i možnost skupinové formy práce, např. podpůrné setkávání se vrstevníky anebo dětí s podobnými potížemi, skupiny pro rodiče, odborné semináře.

Co se týče práce se třídami (programy primární prevence a intervence), tak podle dosavadní komunikace s místními institucemi a subjekty, které programy pro školy dlouhodobě a kvalitně nabízejí, tak není v regionu potřeba, aby se středisko angažovalo na tomto poli. Rádi by ale nabídli podporu a pomoc se zvládáním obtížných situací s dětmi školám a jejich pedagogům. Zaměstnanci jsou lektory programu SOFA – Trauma respektující přístup jako řešení náročného chování dětí ve školách a programu k filmu o domácím násilí Všude dobře, doma nejlip?

Téma veřejného ochránce práv

Mgr. Silvie Konopková

právnička odboru dohledu nad omezováním osobní svobody
Kancelář veřejného ochránce práv

konopkova@ochrance.cz
<https://www.ochrance.cz/>

Přemístění dítěte – jaká oprávnění má zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy?

Může zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (dále také jen „zařízení“) podat podnět k přemístění dítěte z tohoto zařízení do zařízení jiného?

U dětí s uloženou ochrannou výchovou zákon jasně v § 5 odst. 9 zákona o ústavní a ochranné výchově, stanovuje, že přemístit dítě s uloženou ochrannou výchovou do jiného dětského domova se školou nebo výchovného ústavu může jen diagnostický ústav na základě vlastního podnětu nebo odůvodněné písemné žádosti zařízení, v němž je dítě umístěno, nebo zákonných zástupců dítěte, dítěte, či orgánu sociálně-právní ochrany dětí.²

V případě dětí s nařízenou ústavní výchovou situace není tak jednoduchá, protože rozdělení pravomocí je jiné, než v případě dítěte s uloženou ochrannou výchovou. Rozhodovací pravomoc zde nemá diagnostický ústav, ale soud. Přemístění dítěte má iniciovat primárně OSPOD, který tak činí na základě návrhu.³ Ideální je, když OSPOD a zařízení vyhodnotí situaci dítěte ve vzájemné shodě, může se však stát, že na ni nazírají odlišně, případně zařízení může mít dojem, že je OSPOD příliš dlouho pasivní. Je možné, aby zařízení podalo v takových případech podnět? Podnět a návrh mají odlišný charakter. Návrhem se soud, na rozdíl od případu, kdy je podán podnět, musí věcně zabývat.

Výslovné zmocnění, které by zařízení k podání podnětu zmocňovalo, v zákoně chybí. Jedná se o tzv. mezeru v zákoně. Tyto mezery vznikají různými způsoby, některé jsou zákonodárcem plánované (mezera není vadou zákona, ale naopak úmyslem zákonodávce na tuto situaci právní normou nereagovat), jiné neplánované (nejen kvůli nedůslednosti zákonodávce, ale také proto,

že není v jeho silách domyslet veškeré situace v reálných životech lidí, na které bude nutné reagovat právní normou).⁴

Při rozhodování, zda je mezera plánovaná, či nikoliv, je nutné brát v potaz pozadí právního řádu (hodnotová rozhodnutí, právní principy a hierarchickou výstavbu právního řádu).⁵ Smyslem právní úpravy není umístit dítě kamkoliv, kde je zrovna volné místo, a uspokojit jen jeho základní potřeby jako poskytnout mu obydlí a jídlo. Tato představa z dob dávno minulých je již překonána a nahrazena vyššími standardy, např. povinností zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování.⁶

Z hlediska účelnosti by nedávalo logický smysl, proč by zařízení nemohlo samo podat podnět k přemístění, když právě ono sebekriticky jako první odhalí, že potřeby dítěte se s jeho možnostmi (např. personálního) působení míjejí a zároveň existuje jiný (pro dítě vhodnější) typ zařízení, které jeho potřeby uspokojovat bude.

Mimo jiné i z těchto důvodů jsem toho názoru, že se typově jedná o neplánovanou mezeru, k níž došlo pravděpodobně tak, že při změně právní úpravy zákonodávce opomněl do zákona vložit ustanovení, kterým by zařízení k podání podnětu zmocňoval.

1 Příspěvek je zjednodušeným výsekem článku na téma Oprávnění zařízení pro výkon ústavní výchovy při přemísťování dítěte, který vyšel v č. 4/2023 časopisu Právní rozhledy. V rámci tohoto článku lze nalézt rozsáhlou právní analýzu a argumentaci, na níž jsou závěry zde prezentované postaveny.

2 Ustanovení § 5 odst. 9 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

3 Ustanovení § 14 odst. 1 písm. h) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

4 Nález Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. III. ÚS 783/06. Ústavní soud [online]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=57225&pos=1&cnt=1&typ=result>.

5 MELZER, Filip. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 229.

6 Ustanovení § 1 odst. 3 písm. zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

Téma veřejného ochránce práv

Mgr. Silvie Konopková

právnička odboru dohledu nad omezováním osobní svobody
Kancelář veřejného ochránce práv

konopkova@ochrance.cz
<https://www.ochrance.cz/>

Přemístění dítěte – jaká oprávnění má zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy?

V těchto případech lze mluvit o nedokonalosti práva, s níž se musí vypořádat právníci. Činí tak pomocí analogie, což znamená aplikace právní normy, která upravuje jinou, avšak skutkově podobnou situaci.

Ne vždy je analogie přípustná. Je pravdou, že panuje určitá ostražitost jejího užívání při vymezování pravomocí správních orgánů. Je ale nutné rozlišovat situace, kdy se jedná o formální a materiální vymezení pravomocí a působností, přičemž ukazatelem je jasný a předvídatelný účel, který je správnímu orgánu svěřen.

V tomto případě je předvídatelný účel splněn, neboť zařízení musí přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte. To by nedělalo, kdyby neupozornilo na vhodnost přemístění dítěte, tedy na to, že dítěti nemůže poskytnout náležitou odbornou péči (např. pokud bylo dítě umístěno do dětského domova, ale následně se ukáže, že s ohledem na výchovné problémy, poruchy chování apod. by pro dítě byl vhodnější dětský domov se školou). Analogie tedy je v tomto případě přípustná.

Nyní je třeba nalézt právní normy, které upravují sice jinou, avšak skutkově podobnou situaci. Nejdříve se hledají v tom stejném zákoně a až tehdy, když se to nepodaří, je možné hledat v právním odvětví jako takovém.

V rámci zákona o ústavní a ochranné výchově by v úvahu přicházelo ustanovení § 24 odst. 1 písm. d) týkající se podnětu ke zrušení ústavní výchovy, případně § 5 odst. 9 téhož zákona, který pojednává o možnostech podání žádosti v případě přemístování dítěte s uloženou ochrannou výchovou. I kdyby však analogie pomocí ustanovení zákona o ústavní a ochranné výchově selhala, ke stejnému výsledku se lze dopracovat opřením se o obecnou úpravu, která umožňuje v opatrovnických věcech (tj. nesporných řízeních, v nichž vládne zásada oficiality) podat podnět komukoliv.

1 Příspěvek je zjednodušeným výsekem článku na téma Oprávnění zařízení pro výkon ústavní výchovy při přemístování dítěte, který vyšel v č. 4/2023 časopisu Právní rozhledy. V rámci tohoto článku lze nalézt rozsáhlou právní analýzu a argumentaci, na níž jsou závěry zde prezentované postaveny.

7 MATES, Pavel. Analogie ve správním právu, kdy ano a kdy ne. Správní právo. Praha: Ministerstvo vnitra, 2011, č. 6, s. 39.

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/spravni-pravo-12-14w-mates-pdf.aspx>.

8 Ustanovení § 1 odst. 3 písm. zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

Téma Nejvyššího státního zastupitelství

JUDr. Matěj Papoušek
státní zástupce
Nejvyšší státní zastupitelství

mpapousek@nsz.brn.justice.cz
<https://verejnazaloba.cz/nsz/>

Právo dítěte na samostatnou vycházku

Státní zástupci vykonávají dle zákona dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda. Mezi takováto zařízení spadají i školská zařízení typu dětského domova, dětského domova se školou či výchovných ústavů. Státní zástupci tak pravidelně (dle interních předpisů) takováto školská zařízení navštěvují. Nedílnou součástí prověřkové činnosti jsou vždy pohovory s dětmi, které byly svěřeny do péče školských zařízení.

Z praxe státních zástupců po celé České republice si lze učinit obecný přehled o tom, co děti umístěné do ústavní či ochranné výchovy nejvíce trápí, jde-li o omezování jejich osobní svobody v důsledku ústavní výchovy. Velmi často děti při pohovorech se státními zástupci zmiňují neadekvátní omezení či dokonce přímo zákaz samostatných vycházek mimo školského zařízení, které jim bylo uloženo nejčastěji v důsledku jejich špatného chování či nedostatečného plnění povinností. Úkolem státních zástupců je posoudit, zda se tak stalo v souladu se zákonem a taktéž, zda bylo postupováno v nejlepším zájmu dítěte.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy, který je základem ústavní výchovy v České republice, stanoví v § 20 odst. 1 písm. p) následující: Dítě s nařízenou ústavní výchovou má právo opustit samostatně se souhlasem pedagogického pracovníka zařízení za účelem vycházky, pokud se jedná o dítě starší 7 let věku, pokud nedošlo k zákazu nebo omezení v rámci opatření ve výchově stanovených tímto zákonem.

Zákon tedy stanoví věkovou hranici 7 let, neboť před tímto věkem dítěte se předpokládá, že dítě není dostatečně rozumově vybaveno, aby zvládlo samostatně opustit dětský domov. Tyto děti opouštějí dětský domov v doprovodu rodinných příslušníků (při návštěvách) či v doprovodu vychovatelů.

Samostatné vycházky dětí starších 7 let jsou podmíněny souhlasem pedagogického pracovníka. Toto pravidlo však nedává pedagogickým pracovníkům neomezenou možnost dítěti samostatné vycházky omezit či dokonce zakázat. Podmínka souhlasu je v zákoně dána především z výchovných a organizačních důvodů, neboť je povinností školských zařízení zajistit dětem mj. také podmínky pro dosažení vzdělání a pro přípravu na povolání. Samostatnou vycházku tak lze omezit například v době

přípravy na školní vzdělávání či z důvodu společných aktivit, kterých se dítě účastní mimo školní vzdělávání. Práva dětí jsou totiž přímo v zákoně vyvážena také jejich povinnostmi, mezi které patří mj. povinnost plnit pokyny a příkazy zaměstnanců zařízení a zachovávat ustanovení vnitřního řádu zařízení.

Právě vnitřní řád školského zařízení je klíčovým dokumentem, který zpravidla podrobněji upravuje konkrétní dobu a rozsah samostatných vycházek. Vždy musí respektovat zákonem stanovená práva a povinnosti dětí. Děti i jejich zákonní zástupci jsou se zněním vnitřního řádu seznámeni. Vnitřní řád je také předmětem pravidelného přezkumu ze strany státních zástupců.

Je tedy zřejmé, že vycházky dětí mimo školské zařízení, kde je vykonávána jejich ústavní nebo ochranná výchova, jsou právem dětí, které garantuje zákon. Omezení samostatných vycházek je přípustné, ale jen za zákonem stanovených podmínek, a ty jsou následující:

Dítěti může být omezeno nebo zakázáno trávení volného času mimo zařízení v rozsahu, který stanoví vnitřní řád. Může se tak stát v důsledku prokázaného porušení povinností dítěte, na které je reagováno uložením opatření ve výchově. Vnitřní řád by měl stanovit meze, v nichž může být takový zákaz ukládán, zejména by měla být stanovena maximální délka zákazu vycházek, a to zpravidla v počtu dní, na který je zákaz ukládán. Tato délka by neměla přesahovat 1 týden v případě úplného zákazu vycházek a 2 týdnů v případě časového omezení jednotlivých vycházek.

Z uvedeného taktéž vyplývá, že omezení či dokonce zákaz vycházek je možné dítěti ukládat pouze ve formě opatření ve výchově. Tento postup má svá pravidla a předepsané obsahové i formální náležitosti. Není tedy možné, aby byly dítěti vycházky kráceny či zakazovány bez uvedení konkrétního důvodu a stanovení konkrétní doby, na kterou jsou omezení či zákaz ukládány.

Výkon ústavní a ochranné výchovy by měl vždy sledovat především nejlepší zájem dítěte. Jedním z hlavních cílů ústavní výchovy je příprava dětí na život mimo institucionální péči. Z toho důvodu je třeba nahlížet také na právo dětí na samostatné vycházky. Omezení či zákaz samostatných vycházek je možný. Nesmí se ale stát nástrojem svévole a naopak musí vždy respektovat zákonem a vnitřním řádem stanovený rozsah.

Téma Národního pedagogického institutu ČR

Mgr. Monika Veselá a Mgr. David Bauer
odborný pracovník pro oblast ÚV/OV a SVP
Národní pedagogický institut ČR

monika.vesela@npi.cz
www.npi.cz

Zprávy z odboru „Podpora žáků, poradenství a společné vzdělávání“

Cílem činnosti odboru je podpora pedagogických pracovníků při práci se žáky se speciálními potřebami, podpora inkluzivního vzdělávání a poradenského systému ve školství. Tato podpora je aktuálně poskytována díky projektům, které jsou realizovány v rámci našeho odboru a také díky návaznosti na další projekty NPI ČR. V současné době cílí naše vzdělávací aktivity na speciální pedagogy a psychology z poradenských zařízení (zejména PPP a SPC), přičemž tyto kurzy, semináře nebo webináře mohou být užitečné i pro pracovníky v oblasti ústavní výchovy (DD, DDŠ nebo VÚ) nebo preventivní péče (SVP).

Pro možnost adresnějšího pokrytí požadavků plánujeme provést jedno krátké šetření, prostřednictvím kterého bychom rádi zjistili, o jakou vzdělávací nabídku by byl v zařízeních zájem. Chceme se ptát napříč zařízení ústavní a ochranné výchovy, a to jak na zaměření, tak i na obsah a formu. Vaše názory a zpětná vazba jsou pro

nás velice důležité, abychom mohli nabízet kvalitní vzdělávací programy přímo dělané na míru, případně, pokud už je vzdělávání realizováno jinde, tak abychom se neopakovali. Neradi bychom také připravovali vzdělávací programy, o které nebude zájem.

Současně budeme za celý odbor směřovat k diagnostickým ústavům a organizacím, v nichž jsou zřízena střediska výchovné péče rozsáhlejší dotazníkové šetření týkající se používání diagnostických metod, hodnocení realizace DVPP a metodické podpory. Sledované cíle budou dva. Za prvé zmapovat používané diagnostické nástroje v rámci jednotlivých diagnostických oblastí a zjistit, které diagnostické nástroje na pracovištích chybí a za druhé mapování vzdělávacích potřeb a metodické podpory a zhodnocení aktuálního stavu v oblasti obsahové nabídky DVPP a témat, která odborníkům (půjde o psychology a speciální pedagogy) v terénu chybí.

Momentálně se věnujeme také oblastem spojeným péčí o ukrajinské žáky a v této souvislosti jsme informovali zařízení o možnosti využít tlumočnické a překladatelské služby s tím, že by tyta pomoc byla pro zařízení bezplatná.

Díky podpoře UNICEF také vznikla metodika Stresové a jiné zátěžové situace u dětí v době válečné krize, kterou vydal NPI ČR a je ke stažení na tomto odkazu:

<https://ukrajina.npi.cz/blog/stresove-situace-u-deti-v-dobe-valecne-krize>

Přístupná je přes formulář, kde je třeba, aby se identifikovalo Vaše školské zařízení. Přestože je určena zejména školám a vychází z krize, způsobené válečným konfliktem, obsahuje obecné pokyny ke konstruktivnímu řešení reakcí na stres charakteristických pro různé věkové skupiny, které lze využít jak pro pracovníky ve školství, ale také i pro rodiče, s nimiž mohou pracovníci zařízení přicházet do styku.

V řadě ústavních zařízení je součástí i škola. V jejích třídách je více než v běžném školství třeba počítat s tím, že pestrost a různost žáků je vyšší. Třídy jsou složeny ze skupin žáků s různými typy znevýhodnění nebo postižení, s problémovým chováním, ale i ze žáků bez speciálních vzdělávacích potřeb.

V NPI ČR vznikají různé praktické pomůcky pro učitele

a jednou z nich, je i „Desatero úspěšné práce s heterogenní třídou“. Pro učitele, pro které je stálou profesní výzvou působení ve školách při ústavních zařízeních může být tento nástroj pomůckou pro potřebnou individualizaci v učitelské praxi:

<https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/desatero-zasad-uspesne-prace-s-heterogenni-tridou>

Pokud potřebujete vědět víc nebo máte pro nás jakékoli podněty, využijte mailové spojení:
monika.vesela@npi.cz nebo david.bauer@npi.cz

Téma SOFA

Mgr. Anna Kubičková

Managerka PBIS v organizaci Society for All (SOFA)
anna.kubickova@so-fa.cz
www.societyforall.cz/pbis

Mgr. et BcA. Magdalena Capková

Koučka PBIS v organizaci Society for All
Učitelka a metodička prevence
SOFA

Mgr. Michaela Pachelová, Ph.D

Koučka PBIS v organizaci Society for All
Učitelka a etoped
www.societyforall.cz/pbis

Pozitivní podpora chování PBIS

Historie a rozvoj konceptu PBIS

Koncept Pozitivní podpory chování PBIS (anglicky Positive Behavioral Interventions and Supports) byl vyvinut v USA v 80. letech minulého století. Jedná se o soubor takzvané **evidence-based** neboli výzkumem podložených principů, které pomáhají dětem a mladistvým (dále jen dětem) překonat nebo zmírnit obtíže v chování. Koncept vychází z poznatků behaviorálních věd a v počátcích zavádění byl využíván především v zařízeních pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, konkrétně pro děti s mentálním

postížením a PAS (přístup k dětem s MP a PAS v současné době rozvíjí organizace Děti úplně pod zkratkou PBS). V současnosti je systém PBIS využíván široce, a našel své místo jak v mnoha zařízeních pečujících o děti, mladistvé i dospělé osoby, tak v mnoha zemích světa a v **Evropě**. V organizaci SOFA (dříve pod zkratkou ČOSIV) pilotujeme zavádění PBIS na základních školách již třetím rokem a díky tomu jsme byli schopni systém upravit české podmínky.

Tříúrovňový model podpory chování

PBIS pomáhá zavádět systematickou podporu dětí na třech základních úrovních:

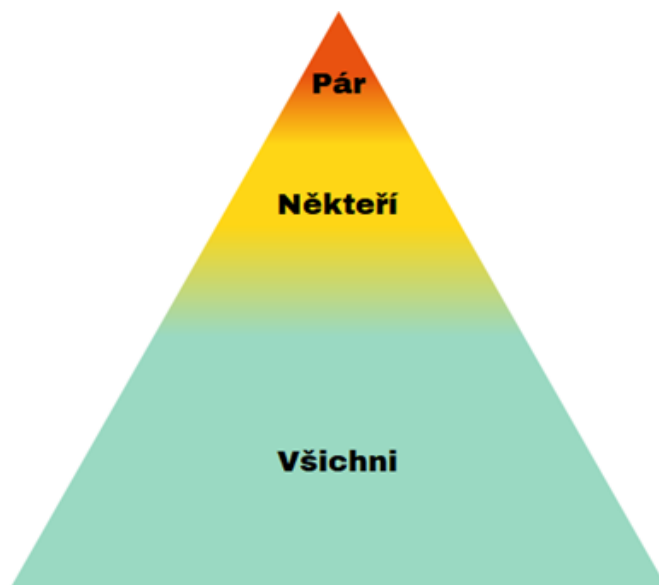
Na **I. úrovni** nastavujeme bezpečné, předvídatelné a pozitivní prostředí pro všechny děti, díky čemuž se snižuje incidence náročného chování. **Preventivní předcházení náročnému chování** na I. úrovni podpory přináší v zařízení možnost věnovat více času podpůrným aktivitám a zároveň zlepšuje wellbeing pracovníků.

Na **II. úrovni** podpora cílí na děti, které z různých důvodů **potřebují mírně zvýšenou intenzitu podpory**. Jsou to děti, které i při nastavené preventivní úrovni mírně narušují chod či atmosféru v zařízení (např. na sebe strhávají pozornost nebo často z nepozornosti porušují dohodnutá pravidla). V kompletně zavedeném systému by se mělo jednat o přibližně 10-15 % dětí, pro které v systému nastavujeme **střednědobé intervence**. Cílem je, aby byly intervence **co nejméně náročné na čas a energii pracovníků** zařízení, ale zároveň pomohly v rámci 1-2 měsíců stabilizovat chování dítěte.

Na **III. úrovni** je podpora zaměřena na děti s **komplexními potřebami** a projevy v chování. Intervence jsou **dlouhodobé, individualizované a probíhají v multidisciplinární spolupráci**. Pokud jsou I. a II. úroveň adekvátně nastaveny, pak by se mělo jednat o přibližně 1-5 % dětí, jimž je poskytována podpora III. úrovně. V případě, že se jedná o zařízení nebo lokalitu s vyšším výskytem náročného chování, pak by měly být všechny úrovně adekvátně zintenzivněny tak, aby poměr

využívání podpory přibližně odpovídal 80:15:5, a tak byla efektivně využívána kapacita pracovníků zařízení.

Na každé úrovni podpory se v systému PBIS pracuje s různými principy a přístupy, které se navzájem doplňují. Systém PBIS je flexibilní a škola nebo zařízení může zavádět jednotlivé úrovně samostatně s pomocí dostupných informací (prozatím převážně v anglickém jazyce) nebo poptat **podporu tzv. PBIS kouče**, který může proškolit pracovníky a posléze podporovat proces postupného zavádění hlavních principů.

Téma SOFA

Mgr. Anna Kubičková

Managerka PBIS v organizaci Society for All (SOFA)
anna.kubickova@so-fa.cz
www.societyforall.cz/pbis

Mgr. et BcA. Magdalena Capková

Koučka PBIS v organizaci Society for All
Učitelka a metodička prevence
SOFA

Mgr. Michaela Pachelová, Ph.D

Koučka PBIS v organizaci Society for All
Učitelka a etoped
www.societyforall.cz/pbis

Pozitivní podpora chování PBIS

Vliv PBIS na děti s negativními zkušenostmi v blízkých vztazích

Děti, které se ve svém životě setkaly s výrazně negativními zkušenostmi, mezi které patří například týrání, zneužívání, zanedbávání, psychická nestabilita rodiče, zneužívání návykových látek rodiči apod., se často projevují náročným chováním a zažívají psychické obtíže v důsledku tzv. vývojového traumatu. Pro tyto děti je velmi důležité zažívat stabilitu svého okolí ve formě dostatečné předvídatelnosti a struktury prostředí, což postupně buduje pocit bezpečí dítěte. Dalším aspektem vývojového traumatu bývá menší míra pozitivních

interakcí a zkušeností v životě dítěte. Proto, abychom dokázali postupně rozvíjet důvěru dítěte v podporu dospělých osob, ale také důvěru v sama sebe, mělo by dítě pravidelně a hojně zažívat pozitivní interakce s dospělými a vrstevníky. Díky zajištění těchto prvků současně s rozvojem respektujícího přístupu a znalostí o vlivu vývojového traumatu na chování a prožívání jedinců, se PBIS řadí mezi takzvané trauma-respektující přístupy. Systém PBIS je možné kombinovat s dalšími vhodnými, evidence-based přístupy.

I. úroveň podpory PBIS

Systém PBIS je doporučeno **zavádět od I. úrovně podpory**, která pomáhá dětem i pracovníkům postupně přivyknout na změnu přístupu. Zároveň podpora snižuje incidenci náročného chování a tím umožňuje později investovat čas do specifických intervencí. **Změna vlastního přístupu pracovníků je dlouhodobý proces** a pracovníci se prvně učí využívat pozitivní podporu vůči všem dětem, aby se nestávalo, že se pozitivní přístup bude soustředit pouze na několik dětí. Pro účely tohoto článku tedy představíme několik hlavních kroků při zavádění komplexního systému PBIS, přičemž další informace jsou dostupné na webu www.societyforall.cz/pbis.

1. Jasná a neměnná očekávání:

Děti potřebují rozumět očekáváním svého okolí, aby se cítily v bezpečí. Proces stanovení očekávání by měl probíhat v rámci celého zařízení. Typicky jde prvně o domluvu a **sjednocení všech pracovníků** a později jsou očekávání **diskutována s dětmi a komunitou rodičů/zákonných zástupců**, případně upravena podle relevantních podnětů. Pro dobré zapamatování a využití se stanoví **tři až pět zastřešujících očekávání** (neboli hodnot), které by měly vystihovat všechna dílčí pravidla zařízení. Například může jít o *Bezpečí*, *Zodpovědnost* a *Spolupráci*. Vydefinovaná zastřešující očekávání jsou **doplněna piktogramy a vizualizována v zařízení**. Dalším krokem je společná diskuze nad tím, jak se jednotlivé očekávání/hodnoty **projevují v chování dětí, pracovníků i návštěvníků zařízení**. Pro plynulý chod zařízení je důležité, aby se pracovníci alespoň rámcově shodli na přístupu k dětem a **svým přístupem modelovali**

očekávané chování. Pokud část pracovníků důsledně vyžaduje nějaký typ chování, který další část pracovníků nevyžaduje nebo dokonce nepodporuje, tak to přispívá k nesrozumitelnosti prostředí, ztrátu zájmu dětí o očekávání jednotlivých pracovníků a k častějšímu vnímání nespravedlnosti ve formě nerovnoměrného přístupu. Každý z nás má trochu jinou představu o tom, co znamenají například pojmy *respekt* nebo *zodpovědnost*. Při definování zastřešujících očekávání zařízení by to však nemělo být překážkou, protože se bude s danými pojmy často pracovat a u dětí (i dospělých) se tak sladí představy o jejich významu.

Téma SOFA

Mgr. Anna Kubičková

Managerka PBIS v organizaci Society for All (SOFA)
anna.kubickova@so-fa.cz
www.societyforall.cz/pbis

Mgr. et BcA. Magdalena Capková

Koučka PBIS v organizaci Society for All
Učitelka a metodička prevence
SOFA

Mgr. Michaela Pachelová, Ph.D

Koučka PBIS v organizaci Society for All
Učitelka a etoped
www.societyforall.cz/pbis

2. Nácvik očekávaného chování v prostorách zařízení:

Při diskuzi nad tím, jak dané očekávání vypadá v praxi, se zachycují cenné podněty pro další práci. Pracovníci zařízení si postupně stanoví **několik příkladů, jak dané očekávání může vypadat v různých prostorách zařízení**. Tyto příklady pak budou sloužit k nácviku chování s dětmi. Měly by být **formulovány pozitivně**, tedy přímo nabádat ke vhodnému chování. Mohou zahrnovat také příklady adresující internalizované obtíže (tedy na venek se neprojevující, ale jedince tížící). Může se jednat například o formulaci „Neboj se požádat o pomoc“ nebo např. „Přizvi spolužáka ke kře“ apod. Je důležité, aby žáci skutečně prožili a **modelovali vhodné příklady v těch místech, kde od nich bude chování očekáváno**. U mladších dětí může pracovník ukázat dětem, jaké chování není v prostorech vhodné (mělo by se jednat o mírné obtíže, které v daném zařízení pracovníci často řeší) a děti poté sami zkoušejí nebo jsou pracovníkem vedeny k příkladům vhodného chování. U starších dětí a mladistvých lze nácvik variovat podle vývojové úrovně a preferencí skupiny. V daném prostoru (např. na chodbě) lze vyvolat

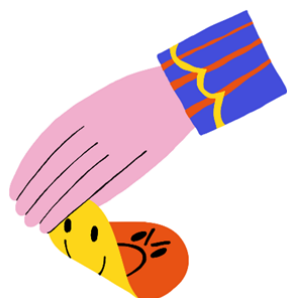
diskuzi a později modelovat různé situace (např. „co uděláš, když uvidíš, jak se někdo nebezpečně řítí po chodbě?“) či zvolit vlastní přístup nebo na přípravě spolupracovat s dětmi. Princip výuky chování by se neměl vztahovat jen na jednorázový nácvik, ale být využíván pravidelně v podobě rozvoje socio-emočních dovedností i dílčích vzorů v chování.

Modelový příklad očekávaného chování (Zdroj: SOFA):

	Třída	Chodba
Zodpovědnost	- Soustředím se na práci - Omluvím se za svou chybu	- Konflikty řeším s pomocí dospělého - Třídím odpad
Respekt	- Poslouchám toho, kdo mluví - Přizvu kamarády ke hře	- Mluvim přiměřeně nahlas - Když potřebuji, požádám o doprovod
Bezpečí	- Nechávám dost prostoru druhým - Používám pomůcky k tomu, na co jsou určeny	- Chodím vpravo - Upozorním na porušení bezpečí

3. Pravidelné upevňování vhodného chování

Jedním z nejdůležitějších principů PBIS je fixování vhodného chování ve chvílích, kdy se daří. A toho lze nejefektivněji dosáhnout **okamžitou pozitivní zpětnou vazbou**. Pracovníci by si měli začít výrazněji všimnout i malých úspěchů v chování a tyto oceňovat **přibližně v poměru čtyři ocenění na jednu korekci**. Neznamená to, že by si pracovníci nevšíмали nežádoucího chování, ale znatelně více akcentují vhodné chování. V dětech tak budují pocit vlastní kompetence, motivaci ke vhodnému chování a přirozeně zvyšují intenzitu zapamatování vhodného chování. Také povzbuzují žáky, kteří se tak již

chovají a mohou někdy nabývat dojmu, že je to zbytečné. Důležité je **poměr ocenění dodržovat také u dětí, které mívají obtíže v chování častěji** – právě tyto děti potřebují více upevňování vhodných vzorů a také **potřebují zažívat úspěch**

v chování, aby nepřicházely o motivaci. Zvýšená pozitivní zpětná vazba na vhodné chování také po čase **přerámuje model získávání pozornosti**. Děti brzy začnou přirozeně vnímat, že pozornost již není zaměřena pouze na nevhodné chování a při potřebě získat pozornost se budou přirozeně orientovat na vhodné chování.

Pozitivní zpětná vazba může mít mnoho forem, od konkretizované pochvaly („*potěšilo mě, že sis včas řekl o pomoc*“) až po vyvolání vlastní pozitivní reflexe dotyčného („*vidím, že jsi se pustil do práce. Jak se cítíš teď, když už jsi toho tolik spočítal?*“). V **začátcích je vhodné zvolit co nejjednodušší variantu ocenění** a také si **nastavit různé připomínky**, které pomohou si například ve chvílích klidu vzpomenout, že je to ideální příležitost k ocenění vhodného chování (např. lísteček se smajlíkem nebo upomínka na elektronických hodinkách). Při ocenění by mělo dítě získat informaci o konkrétním chování, které je oceňováno a toto může být vztaženo k zastřešujícím očekáváním. Tím se rozšiřuje představa o tom, co konkrétní pojem skutečně znamená (např. „*mám radost, že jsi dnes přišel včas, je vidět, že jsi zodpovědný*“).

System PBIS obsahuje další principy a úrovně podpory. Pro zájemce o postupné zavádění principů pozitivní podpory chování v organizaci SOFA (dříve ČOSIV) vytváříme materiály, pořádáme konference a zveřejňujeme odborné i populární články. Vše naleznete na webu www.societyforall.cz/pbis. Zajišťujeme také školení pro jednotlivé pedagogy i celé školy a můžeme zajistit spolupráci na míru. Veškeré informace naleznete na webu SOFA <https://www.societyforall.cz/akademie>.

Otázky pro Asociaci náhradní výchovy a Federaci dětských domovů

Miloš Pícek

Předseda Asociace náhradní výchovy

anvcr@seznam.cz

<https://www.asociacenahradnivychovy.cz/>

PaedDr., Bc. Jana Koubová

Předsedkyně Federace dětských domovů

koubovaj@seznam.cz

<http://www.fddcr.cz>

Co je cílem Federace dětských domovů a Asociace náhradní výchovy?

ANV: Cílem Asociace náhradní výchovy ČR je zastřešit instituce a pracovníky, pohybující se v prostředí ústavní a ochranné výchovy. Jde především o podíl na tvorbě nových zákonů, následných legislativních opatření, stejně tak jako podíl na poli metodického vedení, předávání si zkušeností z jednotlivých typů zařízení, hledání cesty k novým formám práce, atd. Zároveň je ANV profesním sdružením, které nahrazuje v jiných odvětvích známé profesní komory, díky tomu je schopna vést dialog s příslušnými politickými a úřednickými institucemi a naplňovat tak hájení zájmů zařízení pro výkon OV a ÚV a lidí v něm pracujících. Hlavním cílem pak je, vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, zlepšovat prostředí pro děti, které jsou klienty našich zařízení.

FICE: Federace dětských domovů ČR – FICE je samosprávným a dobrovolným spolkem členů, kteří mají zájem se aktivně podílet na rozvoji a zkvalitňování péče o děti a mládež vychovávané mimo vlastní rodinu, k prosazování jejich práv ve smyslu Deklarace práv dítěte v České republice i na mezinárodní úrovni.

Kdy byla organizace založena a jak funguje?

ANV: ANV byla zaregistrována 7.5.1990 a navázala tak na činnost skupiny – Občanské fórum pracovníků ve školských zařízeních pro výkon OV a ÚV. ANV má jako nejvyšší rozhodující orgán svou Valnou hromadu, která se schází 1x ročně, vyhodnocuje minulé období a stanovuje úkoly pro následující čas ať již v krátkodobém či dlouhodobém výhledu. Schvaluje tak jednak obsahovou náplň činnosti, ale zároveň rozhoduje i o zásadních věcech provozních a finančních. Zároveň volí na dobu 4 let další stupně systému a to Radu ANV, ze které je následně volen Výkonný výbor ANV.

Rada ANV se má dle stanov scházet 2x ročně a rozhodovat o dílčích úkolech. Na poslední Valné hromadě ANV však zaznělo, že Rada je v těchto věcech málo operativní, neschází se a úkolem současného období je vyhodnotit její činnost. Následně bude příští VH zvažovat potřebu tohoto orgánu.

Výkonný výbor ANV je potom uskupením, které volí Rada ANV, vč. určení jednotlivých postů – předseda, místopředsedové, hospodář, atd. VV má v náplni své práce především denní činnost ANV, kontakty s dotčenými partnery a institucemi, určuje a připravuje konkrétní aktivity ANV, vč. hospodaření. Schází se cca 1x za dva měsíce, v případě potřeby však mnohem častěji.

Revizní komise je poté samozřejmostí. Je pověřena kontrolou naplňování usnesení VV ANV, stejně tak jako kontrolou hospodaření.

FICE: Federace dětských domovů ČR – FICE, se sídlem 345 61 Staňkov, Mathauserova 117 byla založena na shromáždění členů konaném dne 25.5.1991 tehdy jako občanské sdružení, od roku 2014 zapsaný spolek. Působí pod záštitou Ministerstva školství, mládež a tělovýchovy ČR.

Je součástí mezinárodní nevládní organizace FICE – INTER (Fédération Internationale des Communautés Éducatives) při UNESCO, UNICEF a ECOSOC.

Členská schůze je nejvyšším orgánem spolku. K výhradním oprávněním členské schůze patří

schvalování stanov a jejich změn, volba ostatních orgánů spolku, rozhodování o všech otázkách, které do působnosti členské schůze svěřují stanovy. Je svolávána nejméně 1x ročně.

Jednou za tři roky je svolávána Výroční členská schůze, jejímž oprávněním je projednání a schvalování zprávy o činnosti a hospodaření za uplynulé volební období, volba výkonného výboru a kontrolní komise.

Výkonný výbor je kolektivní statutární orgán spolku, má 7 nebo 9 členů. Členové výboru jsou voleni členskou schůzí na dobu tří let. Předsednictvo Federace dětských domovů ČR – FICE tvoří předseda, místopředsedové, tajemník a hospodář. Členství ve výkonném výboru je čestnou funkcí. Výkonný výbor rozhoduje o všech záležitostech spolku, které nejsou svěřeny do působnosti členské schůze. Zejména vykonává působnost členské schůze v době mezi jejími zasedáními, schvaluje rozpočet, rozhoduje o přijímání členů a jejich vyloučení. Uskutečňuje usnesení členské schůze. Výkonný výbor vyřizuje průběžně záležitosti spolku a při řízení spolku rozhoduje o všech záležitostech, které nepatří do výlučné působnosti a rozhodování členské schůze.

Otázky pro Asociaci náhradní výchovy a Federaci dětských domovů

Miloš Pícek

Předseda Asociace náhradní výchovy
anvcr@seznam.cz
<https://www.asociacenahradnivychovy.cz/>

PaedDr., Bc. Jana Koubová

Předsedkyně Federace dětských domovů
koubovaj@seznam.cz
<http://www.fddcr.cz>

Jménem spolku vystupuje na veřejnosti předseda, nebo jím pověřený člen výkonného výboru, kteří jsou oprávněni jednat a uzavírat smluvní ujednání, případně činit jménem spolku jednotlivé právní úkony.

Federace dětských domovů ČR – FICE navazuje na činnost zájmového Národního sdružení dětských domovů Československa založeného začátkem 70. let 20. stol., které už v té době bylo součástí mezinárodní FICE.

Kdo je členem? Kdo může být členem a za jakých podmínek?

ANV: Členem ANV mohou být fyzické a právnické osoby, které souhlasí se stanovami spolku a chtějí se podílet na jeho činnosti v souladu s jeho účelem a zaměřením. Člena přijímá VH ANV. Samozřejmou povinností je pak platit příspěvky, které jsou v současné době v řádech stokorun za rok. Výhodou pak je že např. při workshopech, které ANV pořádá, mají členové slevu, která bohatě eliminuje výši tohoto příspěvku. Aktuálně má ANV cca 80 členů napříč zařízeními v celé ČR.

FICE: Členem Federace dětských domovů ČR – FICE se může stát každá fyzická a právnická osoba, která má zájem aktivně se podílet na pomoci potřebným v naší společnosti, a to na základě svého přistoupení za člena spolku. Federace dětských domovů ČR – FICE sdružuje výchovné pracovníky dětských domovů, dětských domovů se školou, diagnostických a výchovných ústavů, jakož i jiné odborné pracovníky, jejichž činnost je zaměřena na oblast péče o děti a mládež vychovávané mimo vlastní rodinu.

Člen spolku má práva a povinnosti v plném rozsahu, právo podílet se na řízení spolku, zejména je oprávněn účastnit se zasedání členské schůze a hlasovat na ní, aktivní a pasivní volební právo, právo na informace o činnosti spolku, právo podávat návrhy a připomínky orgánům spolku.

V současné době má FDD 105 individuálních členů a 31 právnických osob. Je třeba také podotknout, že akcí pořádaných FDD (zejména seminářů) se účastní i nečlenové.

Kterými tématy se zabýváte?

ANV: Z hlediska dlouhodobých cílů se ANV snaží svým zastoupením podílet na tvorbě nové legislativy – v současné době se jedná o přípravu nového zákona 109 o OV a ÚV. Pokud jsou řešeny některé dílčí legislativní úpravy, např. kapesné, atd., snažíme se býti také účastni. Je ale otázkou nakolik jsme přizváni příslušným ministerstvem. Bohužel v řadě případů, hlavně v minulosti, byla ANV opomíjena a to i naším vlastním ministerstvem – MŠMT. V současné době se zdá, že se blýská na lepší časy a je snaha vtáhnout ANV s jejími pohledy z praxe do probíhajících procesů. Bohužel ještě složitější vztah je k dalšímu dotčenému ministerstvu – MPSV, ale i tady jsme již získali zastoupení v pracovních skupinách.

Druhým velmi zásadním tématem, a lze konstatovat, že vlajkovou lodí ANV jsou tematické workshopy, které pořádáme 2x ročně. Obsahově se jedná o záležitosti spojené s našimi zařízeními. Na workshopech se řeší přísně odborná témata, jako např. správní řád a jeho uplatnění v praxi, poruchy dotýkající se našich dětí, vč. mezioborového propojení – psychiatrické záležitosti, závislosti, atd., atd. Účastníkem těchto workshopů jsou i nečlenská zařízení a běžná účast v době předcovidové byla kolem 130 až 150 účastníků.

ANV také participuje na řadě projektů provázaných s jinými institucemi – např. z akademického prostředí (Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem). Připravujeme projekt s Národním ústavem duševního zdraví, stejně tak jako projekt výměny zkušeností se zahraničními institucemi, zabývajícími se obdobnou problematikou.

FICE: Mezi nejdůležitější témata patří shromažďování nejnovějších domácích i zahraničních teoretických a praktických poznatků z pedagogiky, psychologie, sociologie a dalších vědních oborů vztahujících se k výchově mimo vlastní rodinu a předávání jich svým členům, vzdělávací a metodickou činnost formou seminářů, přednášek, workshopů zpravidla 2x ročně, publikační činnosti, spolupráce s vysokými školami na vědeckovýzkumné metodické činnosti, spolupráce s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na tvorbě, úpravách a připomínkování legislativních norem v oblastech výchovy mimo vlastní rodinu a spolupráce s neziskovými organizacemi.

Otázky pro Asociaci náhradní výchovy a Federaci dětských domovů

Miloš Pícek

Předseda Asociace náhradní výchovy
anvcr@seznam.cz
<https://www.asociacenahradnivychovy.cz/>

PaedDr., Bc. Jana Koubová

Předsedkyně Federace dětských domovů
koubovaj@seznam.cz
<http://www.fddcr.cz>

Kdo jsou Vaši klíčoví partneři?

ANV: Klíčovými partnery by měla být především dotčená ministerstva, v první řadě MŠMT a MPSV, následně ale také Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zdravotnictví. Na politickém poli jsou to pak kontakty s poslanci, senátory a krajskými autoritami. Velmi důležitým partnerem je pro ANV veřejný ochránce práv. Dalším velmi důležitým partnerem je Unie zaměstnavatelských svazů, prostřednictvím které lze připomínkovat celou řadu materiálů, kde na rozdíl od ANV je ÚZS neopomenutelným účastníkem řízení. Samozřejmostí je pak celá řada partnerů z řad různých nadací, jednotlivců mající vztah k naší problematice, stejně tak jako lidí z prostředí akademického, atd.

Velmi úzký vztah pak má ANV s FICE, kdy jsme v řadě případů schopni komunikovat a tvořit společné materiály a výzvy k řadě orgánů.

FICE: Klíčovým partnerem je pro nás Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, spolupracujeme s Asociací krajů, s Kanceláří veřejného ochránce práv, Asociací náhradní výchovy, důležitá je spolupráce s některými NNO – Dejme dětem šanci, Yourchance, Nadace Sírius. V poslední době se rozvíjí spolupráce s Domem zahraniční spolupráce. Samozřejmě je pro nás nesmírně důležité členství v mezinárodní FICE a možnost účastnit se různých on-line setkání.

Čím může organizace přispět v oblasti institucionální výchovy, preventivně výchovné péče a speciálního školství?

ANV: ANV může přispět v oblasti institucionální výchovy, prevence a speciálního školství, především svými vysoce kvalitními a relevantními poznatky z praxe výkonu OV a ÚV. Stále bohužel přetrvává typický český folklór, kdy i v takto výsostně složité problematice zabývající se dětmi a mladými dospělými přetrvává rozhodování shora, tj. úředníky a politiky, kterým opravdu chybí poznatky z terénu. V okamžiku, kdy tato rozhodování jsou ještě podložena naivními představami celé řady různých aktivistů a jejich organizací, je neštěstí hotovo a dobrého výsledku pro děti se nelze dobat, neboť populismus a politické ústupky vítězí.

FICE: Přispívá k prohlubování kvalifikace pracovníků institucionální výchovy, k rozšiřování obzorů ve specializovaných oborech výchovy a vzdělávání formou přednášek a seminářů. Umožňuje setkávání a výměnu zkušeností mezi řídicími i ostatními pracovníky zařízení institucionální výchovy, přináší podněty, informace a zkušenosti ze zahraničí.

Členové FDD mají velké odborné zkušenosti v oblasti institucionální výchovy. Mohou se podílet na tvorbě záměrů péče o dítě, které vyrůstá mimo rodinu. Mohou pomoci i při vytváření konkrétních právních předpisů. Jsou schopni posuzovat současný stav a vyjadřovat se k budoucím vizím. Mohou zajistit diskuzi na větším fóru, získat data a předat je.

Jaké jsou vaše priority pro rok 2023 a jaké aktivity a akce máte pro rok 2023 v plánu?

ANV: Pro rok 2023 má ANV především v plánu aktivní účast na tvorbě zákona 109 o OV a ÚV. Nastartování výše uvedených odborných projektů, uskutečnění dvou odborných workshopů a dokončit hledání právní ochrany pro lidi pracující v oblasti OV a ÚV. Průběžným cílem pak je získávání nových členů a následná stabilizace členské základny.

Je potřeba výrazně posílit mezíresortní spolupráci, intenzivně spolupracovat s akademickou sférou a s neziskovými organizacemi.

Otázky pro Asociaci náhradní výchovy a Federaci dětských domovů

Miloš Pícek

Předseda Asociace náhradní výchovy
anvcr@seznam.cz
<https://www.asociacenahradnivychovy.cz/>

PaedDr., Bc. Jana Koubová

Předsedkyně Federace dětských domovů
koubovaj@seznam.cz
<http://www.fddcr.cz>

Jaké jsou vaše priority pro rok 2023 a jaké aktivity a akce máte pro rok 2023 v plánu?

FICE: Po covidové odmlce je třeba znovu nastartovat republikové i mezinárodní setkávání dětí v oblasti kultury a sportu, pokračovat v tradici Nejmilejšího koncertu a Sportovních her.

Podílet se na jednáních na všech úrovních, které ovlivňují systém péče o dítě. Uskutečnit aktivity pořádané Federací dětských domovů ČR – FICE.

Organizace 2 vzdělávacích seminářů pro členy FDD, ostatní pracovníky a příznivce institucionální výchovy. Organizace regionálních soutěžních kol a celostátní přehlídky zájmové umělecké činnosti dětí z dětských domovů – Nejlepší koncert. Na sportovním poli FDD zajišťuje organizaci regionálních Sportovních her, jejichž vyvrcholením jsou celostátní a mezinárodní sportovní hry.

Účast v pracovní skupině na tvorbě záměru nového zákona k ústavní výchově. Uskutečnit setkání s Ministrem školství, mládeže a tělovýchovy. Spolupracovat s MŠMT a dalšími partnery v oblasti institucionální výchovy.

Otázka dětských domovů je citlivé téma dnešní společnosti. Kolem této oblasti panuje řada nejasností a zkreslených představ. Je nutné neustále vysvětlovat a poskytnout vhled do tohoto segmentu našeho školského systému. Je naší odpovědností udržet dětské domovy pod MŠMT. Školský rezort garantuje odbornost pedagogických pracovníků, umožňuje kontrolu a metodické vedení náhradní výchovné péče.

Je potřeba výrazně posílit meziresortní spolupráci, intenzivně spolupracovat s akademickou sférou a s neziskovými organizacemi.

Na co jste z hlediska svého působení pyšní?

ANV: ANV musí být především pyšná na to, že dokázala dát dohromady a udržet po dobu více než 30ti let lidi a instituce spojující danou problematiku – výkon OV a ÚV, stejně tak jako dokázala dát svému uskupení náplň a sílu hájit zájmy takto sdružených lidí s tím, že má kontinuálně na paměti především zájmy dětí umístěných v našich zařízeních.

Bezesporu pak musí být ANV pyšná na to, jakým způsobem zvládla období pandemie covidu, kdy vytvořila min. dvě informační platformy, kde jsme všichni mohli sdílet zkušenosti. Informační cirkuláře pak především v prvním půl roce byly obrovsky inspirujícím a dostatečně účinným nástrojem při jednání se zřizovateli, úředníky, politiky, atd.

Jednoznačně lze konstatovat že v těchto dobách ANV suplovala nemohoucnost odpovídajících osob a úřadů tohoto státu a za to patří všem jejím členům veliký dík.

FICE: Všeobecně se aktivně daří pracovat ve skupině v rámci přípravy nové legislativy, pořádání vzdělávacích seminářů dospělých a akcí pro děti.

I během covidových let se podařilo uspořádat on-line setkání pracovníků zejména dětských domovů.

Významnou aktivitou byla účast na projektu Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trhu práce (pracovně Persist) ve spolupráci s Masarykovým ústavem vyšších studií ČVUT v Praze.

Celá zpráva je zveřejněna na www.fddcr.cz.

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

Přehled přímo řízených organizací MŠMT v Karlovarském kraji

Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna, Žlutice

Adresa: Jiráskova 344, 364 52 Žlutice

Ředitel: Mgr. Kamila Dvořáková

Etaped: Mgr. Jaromíra Urbanová

IČO: 708 45 433

telefon: 773 579 742

Webové stránky: <http://www.ddszlutice.cz>

E-mail: reditel@ddszlutice.cz

Datová schránka: 66k9mjf

Kapacita: 24

Zařízení určeno: chlapcům

Středisko výchovné péče Karlovy Vary

Adresa: Sportovní 28, 360 01 Karlovy Vary – Dolní Drahovice

Ředitel: Mgr. Viktor Vanžura

Vedoucí střediska: PhDr. Kristina Červenková

kristina.cervenkovova@svpkvary.cz

mobil: 774 715 267

IČO: 49 778 129

Mob. ambulance: + 420 774 715 266

Mob. Internát: + 420 774 715 268

svp@svpkvary.cz

Webové stránky: svpkvary.cz

Email: svpplzen@dduplzen.cz

Datová schránka: 7d79tj8

Kapacita internátního oddělení: 8

Poskytuje ambulantní odbornou péči a internátní pobyt.

Středisko výchovné péče Cheb

Adresa: Divadelní náměstí 554/8, 350 02 Cheb

Ředitel: Mgr. Viktor Vanžura

Vedoucí střediska: Mgr. Libuše Kletečka Hoyerová

mobil: 777 355 844

IČO: 49 778 129

svp@svpkvary.cz

Webové stránky: <https://www.svpcheb.cz/>

Email: libuse.hoyer@seznam.cz

Datová schránka: 7d79tj8

Poskytuje ambulantní odbornou péči.

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

Mgr. Libuše Kletečka Hoyerová
Vedoucí SVP
SVP Cheb

Tel: 777 355 844
libuse.hoyer@seznam.cz
https://www.svpcheb.cz/

V Chebu byla 8. listopadu 2022 otevřená nová pobočka střediska výchovné péče

Středisko vzniklo odloučením od Střediska výchovné péče v Karlových Varech, které dříve na Chebsko dojíždělo. Jeho zřizovatelem je MŠMT a organizačně patří pod Dětský diagnostický ústav Plzeň. Bude pomáhat dětem s poruchami chování a emocí, s komunikačními a sociálními problémy, dětem nacházejícím se v náročné životní situaci. Pomoc v něm najdou též děti s traumaty, klienti s nízkým sebevědomím, oběti šikany a domácího násilí. Slavnostní otevření se uskutečnilo 4. listopadu loňského roku za přítomnosti zástupců zřizovatele, MŠMT, Krajského úřadu Karlovarského kraje, který velmi výhodně středisku pronajal své prostory v ISŠ Cheb na Divadelním náměstí 8. Odboru sociálně právní ochrany dětí v Chebu a řady odborníků.

Slavnostního ceremoniálu se zúčastnili též přátelé z německého příhraničí a děti se svými pedagogy z Waldorfské školy v Chebu, která připravila na slavnostní otevření kulturní program. Veliké poděkování si zaslouží především Základní a mateřská škola v Milhostově, která celý prostor pobočky tematicky vyzdobila. Jako logo zařízení vybrali zaměstnanci střediska slunce s paprsky dětských rukou – symbolika má veřejnosti naznačit sílu dětského myšlení, rozhodování. Dětská ručka toho hodně dokáže – pohladit, něco zajímavého vyrobit, napsat, nakreslit, ale někdy třeba i ublížit. Symbol má děti a jejich rodiče vést k zamyšlení, co na svém chování mohou ještě změnit, vylepšit a zdokonalit. Seskupení dětských ručiček zároveň symbolizuje principy práce v komunitě, jelikož středisko bude vedle individuální terapie poskytovat také terapii skupinovou. V komunitě se pracovníci chystají

pracovat zároveň s rodiči dětí. Zmíněné cílové skupiny si tak mohou sdílet své zkušenosti a rady při péči o ohrožené děti a děti v riziku.

Na otevření nové pobočky střediska odborná, pedagogická, a především rodičovská veřejnost dlouho čekala. Doposud byla v Karlovarském kraji pouze jedna pobočka střediska výchovné péče, která má zázemí v Karlových Varech. Na Chebsku poskytovala svoji péči terénní formou v zapůjčených kancelářích městských úřadů a škol, kam magistra Libuše Kletečka Hoyerová (zakladatelka nové pobočky) pravidelně dojížděla. Koncem roku 2021 byla ředitelem Dětského diagnostického ústavu v Plzni panem magistrem Viktorem Vanžurou pověřena, aby pracovala na zřízení nové pobočky v Chebu, protože v posledních letech na Chebsku dětí potřebujících jeho služby výrazně přibývalo. Nově zřízená pobočka nabízí službu ambulantní. Za dětmi a jejich rodiči, kteří nemohou z vážných důvodů docházet do chebské pobočky, bude nadále vedoucí střediska dojíždět do jejich škol a na příslušné městské úřady v místě trvalého bydliště klientů, jako např. do Aše, Mariánských Lázní, Lubů u Chebu, Skalné, Plesné...

Péče o klienty je bezplatná a dobrovolná, založená na základě dohody zákonných zástupců s institucí. Péče vyžaduje aktivní přístup dětí a jejich rodičů při práci na změny k lepšímu.

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

Mgr. Libuše Kletečka Hoyerová
Vedoucí SVP
SVP Cheb

Tel: 777 355 844
libuse.hoyer@seznam.cz
<https://www.svpcheb.cz/>

V Chebu byla 8. listopadu 2022 otevřená nová pobočka střediska výchovné péče

Každý pracovník dodržuje etické zásady práce s klientem včetně mlčenlivosti. Ke klientům přistupujeme individuálně, pracujeme na základě zakázky klienta s ohledem na jeho skutečné potřeby. Při práci s klientem je sestaven Individuální plán osobního růstu. Každý klient na základě svých možností rozhoduje o řešení svých problémů. Pracovníci se průběžně vzdělávají a pracují pod supervizí. Středisko svými přístupy posiluje a podporuje klienty v rozvoji klíčových kompetencí, které kopírují směřování v základním vzdělávání.

Specifikou nového střediska je ambulantní skupinka, jejíž vznik podpořily společně Odbor sociálních věcí a zdravotnictví v Chebu spolu s Odborem školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Karlovarského kraje. Do skupinky již začaly docházet děti, které potřebují přijmout pravidla, řád. Mají tak možnost si v malém kolektivu nacvičit sociální a komunikační dovednosti. Program poskytuje zážitkovou pedagogiku skupinovou formou. Ambulantní terapeutická skupina vede dítě k lepšímu sebepoznání, k jeho celkovému osobnostnímu rozvoji a k rozvíjení sociálních a komunikačních dovedností. Osobnostní rozvoj a terapie probíhají především hravou formou ve vrstevnické skupině. Ve společnosti ostatních vrstevníků dochází k nácviku žádoucího chování v běžných životních situacích, se kterými se dítě setkává ve školním a domácím prostředí. V režimu dne je zařazena kromě úvodní a závěrečné komunity, skupinová terapie, volnočasové aktivity, které zajišťují kvalitní trávení volného času a příprava na vyučování. Podle zájmu skupinka pracuje i v době prázdnin. Cílovou skupinu tvoří děti základních škol. Podmínkou k zařazení do skupiny je pravidelné docházení klienta (vždy alespoň jednou týdně). Dítě na skupinku přivádí alespoň jeden z rodičů, pokud tomu nebylo domluveno jinak. Po ukončení skupiny si rodiče své děti vyzvedávají. Před zahájením či po ukončení skupiny mohou rodiče konzultovat s vychovatelem, jak si jejich dítě ve skupině vede. Mají možnost získat odborné poradenství. Rodiče mají povinnost účastnit se 1x měsíčně rodičovské komunity, kde si vzájemně vyměňují výchovné zkušenosti. Docházka na skupinku může být kromě dobrovolné formy nařízena soudně jako program pro děti v rámci ukládání opatření nezletilým dětem ve smyslu § 93 odst. 1 písm. a) zákona č. 218/2003 Sb. (Uložení výchovné povinnosti ve smyslu § 18 odst. 1 písm. g) zákona č. 218/2003 Sb.), kdy má nezletilý povinnost se ve svém volném čase podrobit vhodnému sociálnímu

výcviku, psychologickému poradenství, terapeutickému programu, vzdělávacímu programu nebo jinému vhodnému programu k rozvíjení sociálních dovedností.

Inspiraci pro vytvoření odpolední terapeutické skupinky našli karlovarští odborníci v rámci mezinárodního projektu s podobným zařízením v německém příhraničí. Odborná spolupráce českých i německých kolegů nadále trvá. Zcela dívčí terapeutická skupinka vznikla v Aši, kam docházejí dívky z druhého stupně základních škol a řeší sebezkušenostní formou problémy související s jejich dospíváním. O docházku na skupinku je mezi děvčaty veliký zájem.

Internátní péči dětem s poruchami chování, emocí a osobnostními problémy bude nadále zajišťovat Středisko výchovné péče Karlovy Vary, se kterým úzce spolupracujeme.

Na děti a jejich rodiče se ve velmi útulném prostředí těší malý tým nadšených odborníků.

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

Mgr. Kamila Dvořáková
ředitelka
DDŠ, ZŠ a ŠJ Žlutice

Tel: 773579742
zastupce@ddszlutice.cz
http://www.ddszlutice.cz/

Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna Žlutice

Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna se nachází ve městě Žlutice. Město je umístěné ve svahu nad údolím středního toku říčky Střely, pod majestátním vrcholem Nevděk, v Karlovarském kraji. Zařízení tvoří dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna, které se nachází v rozlehlém parku. V horní části parku je umístěný dětský domov a v dolní části ZŠ. V areálu se nachází i dvě sportovní hřiště.

DDŠ, ZŠ a ŠJ Žlutice je příspěvkovou organizací s právní subjektivitou. Účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě, a to zpravidla ve věku od 6 do 15 let, umístěné do zařízení na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření, náhradní výchovnou péči v zájmu zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání.

Děti zde umístěné pocházejí ze závadového prostředí a často mají již zkušenost s různou formou porušování norem. V zařízení se práce s jedincem pohybuje častěji na úrovni sekundární prevence než například v prostředí základní školy. Náplň vlastní výchovné činnosti se tady do vysoké míry kryje s požadavky prevence negativních jevů. Provázanost školy a rodinné

skupiny tvoří ucelenou linii směřování jedince požadovaným směrem. Stejně tak, jako v letech minulých i v letošním školním roce zůstává hlavní preventivní strategií našeho domova osvojování si základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu a prevence a rozvoj dovedností, které vedou u dětí k odmítání všech druhů sebepoškozujícího chování, projevů agresivity a porušování zákona.

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

Mgr. Kamila Dvořáková
ředitelka
DDŠ, ZŠ a ŠJ Žlutice

Tel: 773579742
zastupce@ddszlutice.cz
<http://www.ddszlutice.cz/>

Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna Žlutice

Cílem dětského domova se školou je výchovné působení všech zaměstnanců, rozvíjení a vytváření takových vlastností a schopností, aby byly děti připraveny na budoucí život. Výchovný úsek zajišťuje komplexní odbornou výchovnou péči o dítě a v součinnosti s ostatními pracovišti stanovuje metody výchovy. Úzce spolupracuje zejména se vzdělávacím úsekem a se sociálním úsekem DDŠ. Cílová skupina je tvořena dětmi ve věku prvního a druhého stupně základního vzdělávání a výjimečně ve věku středního vzdělávání v tzv. prodloužené péči. Letos máme zde umístěného i chlapce, který se dále vzdělává na Střední lesnické škole zde ve Žluticích. Ve škole se vyučuje dle školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání zpracovaného dle RVP ZV.

Zařízení je koncipováno pro klienty (chlapce). Zařízení se profiluje v oblastech vzdělávání, výchovy, zájmové činnosti, prevence, poradenství. Odborný tým se zaměřuje na spektrum potřeb klientů se speciálně vzdělávacími potřebami. Odborný personál rozvíjí aspekty kvality života klientů, vzdělávání, zdraví, kvalitu vztahů, spokojenost a zdravý životní styl. Vzdělávání využívá speciální pedagogické metody a inkluzivní prvky, které

prolínají veškeré vzdělávací a výchovné formy odborné práce v zařízení. Celotýdenně probíhá nepřetržitě množství zájmové činnosti v různých oblastech. Snažíme se chlapce zapojovat i do života města.

Zařízení se momentálně nachází v nelehké situaci. V září odstoupil ředitel, odešel s ním speciální pedagog a psycholog. Od února letošního roku vede zařízení ředitel nový.

Není možné zatím stanovit koncepci zařízení na delší dobu, ale pouze krátkodobě. Jako první věc je nutné především narovnat narušené interpersonální vztahy mezi zaměstnanci a jejich názorový nesoulad, zlepšit trvalou fluktuaci a nízkou nekvalifikovanost zaměstnanců. Dále pak zvýšit kvalitu péče o chlapce v oblasti etopedické a psychologické, která nebyla na dobré úrovni. Nevyužívané prostory zařízení je nutné uvést do stavu, kdy je lze využívat plnohodnotně pro děti. Bude nutné postupně přijímat opatření k odstranění slabých stránek, které byly zjištěny kontrolou ČŠI.

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

PhDr. Milan Molec
Ředitel
DD Karlovy Vary a Ostrov

+420 602 708 154
ddkvo@ddkvo.cz
https://www.ddkvo.cz

Bc. Hana Dojčarová Dis
Sociální pracovníce
DD Karlovy Vary a Ostrov

Dětský domov Karlovy Vary a Ostrov, příspěvková organizace

V našem příspěvku o ústavní výchově v Karlovarském kraji jsme se tentokrát zaměřili na mapování vývoje našeho zařízení po roce 1945. Následně nabídneme legislativní a praktické trendy současné ústavní výchovy porovnáním stavu před vydáním zákona č. 109/2002 Sb. a po jeho vydání a v závěru ukážeme na nejnovější zavádění požadavků současné legislativy na oblast ústavní výchovy v jejich projekci do nově vybudovaného objektu v Dalovicích. Náš text je určen jak pro odborníky, tak pro laiky.

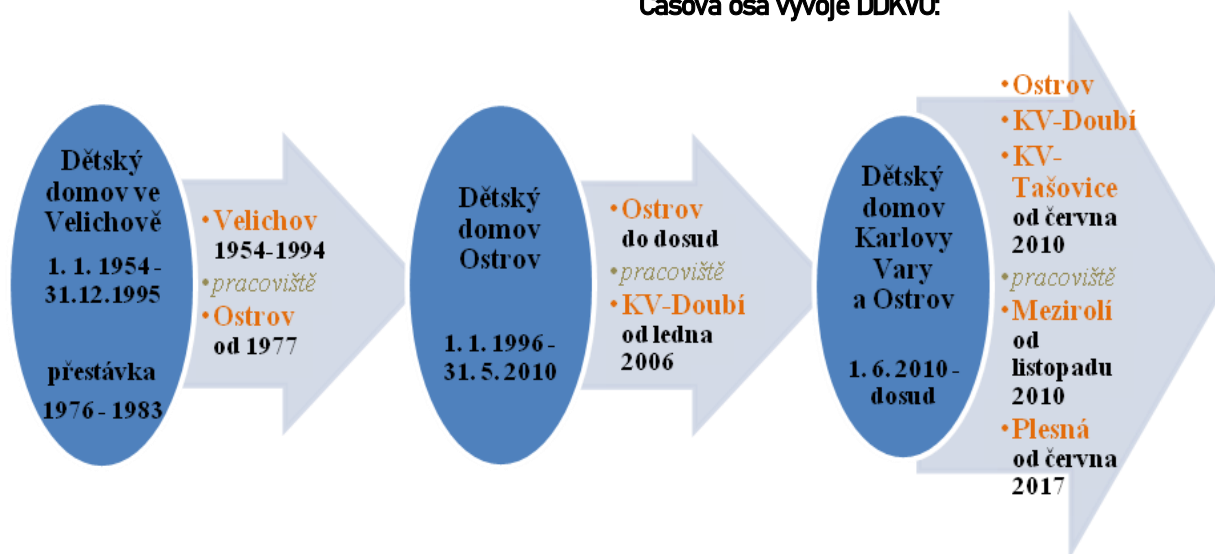
Dětský domov Karlovy Vary a Ostrov je příspěvkovou organizací Karlovarského kraje, jehož kapacita činí v současné době 100 dětí a vznikla postupným slučováním několika samostatných organizací. Aktuálně je patrně nejen největším dětským domovem v České

republice, ale zcela jistě i jedním z nejmodernějších zařízení svého druhu.

Počátky jeho vzniku jsou spojeny s rokem 1954, kdy byl poprvé otevřen Dětský domov ve Velichově.

Dne 1. ledna 1996 se Dětský domov ve Velichově na základě získané právní subjektivity přejmenoval na organizaci Dětský domov Ostrov. Dne 1. června 2010 došlo ke sloučení s Dětským domovem Karlovy Vary a tím vznikl Dětský domov Karlovy Vary a Ostrov. Poslední změna, jež se promítla i do výrazného zvýšení kapacity dětského domova, se udála v červnu 2017, kdy bylo schváleno sloučení Dětského domova Karlovy Vary a Ostrov s Dětským domovem Plesná, přičemž název Dětský domov Karlovy Vary a Ostrov, p. o., zůstal zachován.

Časová osa vývoje DDKVO:

Poslední změna nastala v červnu 2022, kdy se zrušilo odloučené pracoviště v Karlových Varech – Doubí a dvě

rodinné skupiny přešly do nově zrekonstruovaného objektu v Dalovicích.

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

PhDr. Milan Molec
Ředitel
DD Karlovy Vary a Ostrov

+420 602 708 154
ddkvo@ddkvo.cz
https://www.ddkvo.cz

Bc. Hana Dojčarová Dis
Sociální pracovníce
DD Karlovy Vary a Ostrov

Dětský domov Karlovy Vary a Ostrov, příspěvková organizace

Provoz dětského domova před zákonem č. 109/2002 Sb.

Dle kroniky obce Velichov (1945–1964: 9) byl DD pro opuštěné děti v obci Velichov, v bývalém zámku, oficiálně otevřen dne 1. ledna 1954. Ve výchovných skupinách sloužil přes den pouze jeden vychovatel, ten zajišťoval výchovnou činnost u všech 15 dětí na skupině. S dětmi se učil, jezdil na výlety, vedl je k zájmovým činnostem v rámci DD a pravidelně je doprovázel na stravování do jídelny. Stravování pro děti bylo zajištěno ve školních kuchyních DD, které se nacházely jak v objektu Velichov, tak objektu Ostrov, který se začínal užívat od května 1992. Úklid obou objektů zajišťovaly uklízečky, údržbáři se starali o drobné opravy a údržby zahrad, prádlena o čisté prádlo v obou objektech a zdravotní péči zajišťovala zdravotnická pracovníce, popřípadě vychovatelé. Všechny akce s dětmi se konaly hromadně, např. vystoupení, letní tábory, zájezdy, výlety, samostatné aktivity v rámci jedné skupiny nebyly tolik využívány, jelikož vychovatelé pracovali na různých skupinách dle potřeby zařízení, nikoli jako kmenoví skupinoví vychovatelé. Z provozních důvodů rovněž docházelo k přesunům dětí na skupiny, které byly méně naplněné (např. v době čerpání dovolených, nemoci vychovatelů apod.). Děti byly ubytovány v objektech, kde byly společné ložnice po třech a více dětech, např. v objektu zámku ve Velichově byla ložnice až po osmi dětech. Ošacení se nakupovalo hromadně, děti neměly vlastní osobní prádlo.

Již v roce 1984 byla snaha připravovat děti před 18. rokem na jejich odchod z DD. Z toho důvodu byla ve Velichově přeměněna bytová jednotka v domečku na zahradě zámku na cvičný byt. Zde si starší děvčata osvojovala základy potřebné k vedení domácnosti, učila se domácím pracím, zvláště vaření, uklízení, žehlení, praní, vstávání včas do školy, tak aby byla schopna se o sebe postarat. Cvičný byt byl v té době výjimečnou záležitostí a nebyl v souladu s právními předpisy týkajícími se ústavní výchovy.

DD nadále fungoval jako zařízení internátního typu. Jeho zaměstnance dlouhá léta tvořily pouze ženy – kuchařky, vychovatelky, uklízečky, administrativní pracovníce, zdravotnice, prádleny, švadleny, o muže byla velká nouze. Pracoval zde pouze jediný muž jako topič, údržbář i řidič zároveň, ale postupně se stav zlepšil na dva muže, což bylo velmi důležité, neboť dětem chyběly mužské vzory.

Ke zlepšení stavu také přispělo navázání kontaktu s blízkým vojenským útvarem. Vojáci se podíleli na mnoha akcích pro děti, trávili s nimi hodně času, během kterého navázali přátelství. Bylo vidět, že je vojáci příznivě ovlivňovali a nenásilnou formou přesvědčovali, že je nutné dodržovat určitá pravidla. Rok po zahájení užívání nové budovy DD byl dětskému domovu předán další objekt v Ostrově.

Provoz dětského domova za účinnosti zákona č. 109/2002 Sb. a jeho novelizací

Jak bylo výše uvedeno, zákon č. 109/2002 Sb. byl sice vstřícný k nutným úpravám v ústavní výchově, avšak zřizovatelé neměli finanční prostředky na to, aby se změny v zařízení mohly v co nejkratší době provést. Lhůta pro jejich provedení byla tímto zákonem stanovena na 5 let.

Nová legislativa se stala základem koncepce nového ředitele, který nastoupil do DD v roce 2004. Jedním z prvních revolučních kroků bylo zrušení školní jídelny, postupně došlo ke zrušení i dalších pracovních pozic provozních zaměstnanců – uklízeček, údržbáře, zdravotnice apod. a jednotlivé kompetence provozních zaměstnanců přešly do náplně práce jednotlivých, již dle zákona, rodinných skupin. Dalším krokem bylo fyzické oddělení jednotlivých skupin, a to se v konečném důsledku realizovalo, ale až v roce 2006, respektive v roce 2010, kdy se jednotlivé skupiny od sebe oddělily a začaly žít mimo hlavní budovu na odloučených pracovištích. V roce 2006 zahájilo svůj provoz odloučené pracoviště Karlovy Vary – Doubí, v roce 2010, po sloučení s Dětským domovem Karlovy Vary, následně odloučené pracoviště Karlovy Vary – Tašovice a poté i Mezirolí.

Oddělení jednotlivých skupin se stalo základem pro počátek postupného vytvoření doopravdy moderního zařízení. Cílem bylo zajistit dětem, jež byly z různých důvodů umístěny v DD, tu nejlepší možnou péči a přiblížit práci vychovatelů a jejich společné soužití s dětmi žijícími v jednotlivých rodinných skupinách, co nejvíce životu v běžných rodinách s důrazem na maximální respektování potřeb dětí.

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

PhDr. Milan Molec
Ředitel
DD Karlovy Vary a Ostrov

+420 602 708 154
ddkvo@ddkvo.cz
https://www.ddkvo.cz

Bc. Hana Dojčarová Dis
Sociální pracovníce
DD Karlovy Vary a Ostrov

Dětský domov Karlovy Vary a Ostrov, příspěvková organizace

Jeho záměrem bylo odbourání viditelné institucionalizace, dosažení co největší míry samostatnosti jednotlivých rodinných skupin a umožnit dětem co nejpřirozenější integraci do okolí, což se mu i přes mnohé překážky, které ho na jeho cestě provázely, podařilo. Každá rodinná skupina si sama zajišťuje svůj vlastní provoz domácnosti i letní či zimní tábory pro své děti, dovolené, výlety. Má svůj vlastní finanční rozpočet, který je rozčleněný na stravu a provoz, se kterým hospodáří a například si hradí oblečení, drogerii, školní potřeby, tábory a výlety, opravy rodinné skupiny a další vybavení.

V současné době má dětský domov 13 rodinných skupin, z nichž dvě jsou v Ostrově, dvě v nově zrekonstruovaném objektu bývalého domova mládeže Střední zemědělské školy v Dalovicích, dvě na odloučeném pracovišti v řadových domkách v Karlových Varech – Tašovicích, dvě na odloučeném pracovišti v Mezirolí a pět na odloučeném pracovišti v Plesné.

Níže pro přehlednost uvádíme porovnání změn v péči o děti v DDKVO dříve, tj. před zákonem č. 109/2002 Sb., a v době po vydání zákona č. 109/2002 Sb., včetně jeho novelizací.

Porovnávací tabulka zahrnuje souhrn změn vycházejících nejen z platné legislativy, ale i změn zavedených ředitelem daného DD.

Změny péče o děti v DDKVO:

Před vydáním zákona č. 109/2002 Sb.	Po vydání zákona č. 109/2002 Sb., včetně novelizací
Umísťování dětí do DD od 6 let, mladší děti ve věku 0 – 3 roky byly v kojeneckém ústavu, ve věku od 3 – 6 v DD pro předškolní děti	Příjem dětí zpravidla ve věku od 3 let (v případě zachování sourozenecké skupiny jsou do DD umísťovány i děti výrazně mladší)
Děti školního věku musely před umístěním do DD povinně do diagnostického ústavu	Soud přímo na návrh OSPOD umísťuje dítě do konkrétního DD
Výchovné skupiny	Rodinné skupiny
Počet dětí ve výchovné skupině 15	Počet dětí v rodinné skupině 6 - 8
Počet výchovných skupin v jedné budově nebo areálu neomezen	Počet rodinných skupin v jedné budově nebo areálu 2 - 6
Na výchovné skupině sloužili dva vychovatelé a střídali se ve směnách (tj. vždy jeden na celou skupinu)	Na rodinné skupině slouží dva vychovatelé a jeden asistent pedagoga, střídají se ve směnách tak, aby ve školní dny část odpoledne sloužili ve dvou
Jedna noční vychovatelka na celou budovu (tj. pro všechny výchovné skupiny v budově)	Dvě noční vychovatelky na jedné rodinné skupině, střídají se ve směnách
Školní jídelna	Stravování v rámci rodinné skupiny – samostatné vaření
Zdravotnice, údržbář, prádlena, řidič, uklízečka	Vychovatelé ve spolupráci s dětmi si veškeré činnosti spojené s chodem rodinné skupiny zajišťují sami, stejně tak opravy na skupině, zdravotní péče, popřípadě odborná zdravotní péče, je zajištěna u lékařů mimo objekt DD

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

PhDr. Milan Molec
Ředitel
DD Karlovy Vary a Ostrov

+420 602 708 154
ddkvo@ddkvo.cz
https://www.ddkvo.cz

Bc. Hana Dojčarová Dis
Sociální pracovníce
DD Karlovy Vary a Ostrov

Změny péče o děti v DDKVO:

Před vydáním zákona č. 109/2002 Sb.	Po vydání zákona č. 109/2002 Sb., včetně novelizací
Hromadné akce pořádané DD pro všechny děti v zařízení	Akce a aktivity si řeší každá rodinná skupina individuálně dle jejího zájmu a zájmu dětí
Zájmové kroužky pro děti byly organizované DD v jeho prostorách	Zájmové kroužky děti navštěvují mimo DD, zpravidla při školách, domech dětí a mládeže, sportovních klubech apod.
Hromadné nákupy (ošacení, hygiena, drogerie, potraviny, školní potřeby apod.) do skladů, kde si jednotlivé výchovné skupiny věci fasovaly	Každá rodinná skupina nakupuje svým dětem veškeré věci – školní potřeby, drogerii, oblečení, dárky atd. dle jejich potřeb
Hospodaření celého DD bylo řízeno centrálně ředitelstvím	Každá rodinná skupiny měsíčně obdrží finanční prostředky na stravu a provoz na každé dítě, se kterými hospodaří a na začátku dalšího měsíce vyúčtuje
Hromadné zapojování dětí do kulturních a sportovních akcí dětských domovů	Děti se snaží prezentovat např. v rámci akcí školy či zájmových kroužků, nevystupují za DD
Péče na výchovné skupině byla zajištěna pouze jedním pedagogem (u 15 dětí)	Dnes je péče zajištěna jedním pedagogem a asistentem pedagoga (u 6 - 8 dětí)
Výchovné působení na děti v duchu marxismu – leninismu k vědeckému světovému názoru a k socialistickému občanství	Výchovné působení na děti s ohledem na jejich věk a zájmy, se zohledněním programu rozvoje osobnosti dítěte, který se vypracovává společně s nezletilým dítětem, dále rozvíjení jejich schopností, potenciálu atd.
Pobyt v DD byl do 18 let, popřípadě při prodloužené ústavní výchově do 19 let	Pobyt v DD může být do 18 let, popřípadě při prodloužené ústavní výchově do 19 let, maximálně do 26 let v případě studia
Po odchodu z DD již nebyla možnost návratu	Novelizací zákona je zletilým nezaopatřeným osobám umožněn návrat do DD do doby dovršení 19. roku, podmínkou je pouze příprava na budoucí povolání formou denního studia
Na trhu nebyly pomáhající a doprovázející organizace zaměřené na podporu dětem po odchodu z DD, popřípadě jen ojediněle	Zletilé osoby po odchodu z DD mají možnost navázání kontaktu s kurátorem pro dospělé (i před zletilostí), dále mají možnost výběru z řad pomáhajících organizací
Ústavní výchova se nařizovala na dobu neurčitou	Ústavní výchova se nařizuje maximálně na dobu 3 let
Soudy nepřezkoumávaly důvody pro trvání ústavní výchovy	Soudy ze zákona mají povinnost každého půl roku přezkoumat důvody trvání nařízení ústavní výchovy
Vychovatelé sloužili dle potřeby na různých výchovných skupinách	Vychovatelé slouží stabilně na své přidělené rodinné skupině
Děti v podstatě neměly dovolání mimo DD – do zařízení nedocházely žádné kontroly dohlížející na dodržování práv dětí	Dodržování práv dětí je pravidelně každého půl roku hlídáno státním zastupitelstvím, v intervalech tří měsíců pracovníci OSPOD, nepravidelně Českou školní inspekci, veřejným ochráncem práv (ombudsmanem)
Práce OSPOD s dítětem končila vynesením rozsudku o nařízené ústavní výchově, chyběla spolupráce s jinými subjekty (jejich neexistence)	Důraz je kladen na participaci všech zainteresovaných subjektů a institucí, které s dítětem a rodinou spolupracují, a to v zájmu setrvání dítěte v zařízení pouze na dobu nezbytně nutnou OSPOD ve spolupráci s rodinou a dítětem, ale i s DD, sestavují individuální plán práce s klientem Dle nové platné legislativy je možnost zainteresovaných subjektů při práci s dítětem svolat případovou konferenci při řešení jakékoliv situace týkající se dítěte

Zaměřeno na: Karlovarský kraj

PhDr. Milan Molec
Ředitel
DD Karlovy Vary a Ostrov

+420 602 708 154
ddkvo@ddkvo.cz
<https://www.ddkvo.cz>

Bc. Hana Dojčarová Dis
Sociální pracovníce
DD Karlovy Vary a Ostrov

Dětský domov Karlovy Vary a Ostrov, příspěvková organizace

Z výše uvedených tabulek vyplývá, že většina změn, které s sebou v DDKVO přinesla doba po vydání zákona č. 109/2002 Sb., se výrazným způsobem pozitivně odrazila v poskytované péči dětem v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Důraz při výchově je kladen na podporu rozvoje osobnosti dítěte ve všech jeho oblastech a na jeho individuální potřeby, s ohledem na dodržování Úmluvy o právech dítěte. Z porovnávací tabulky vyplývá, že řada změn, které byly implementovány do praxe DDKVO, souvisí i s procesem deinstitucionalizace a procesem transformace systému péče o ohrožené děti.

Výše uvedené trendy se snažíme aplikovat i do našich nejaktuálnějších projektů, jež plně odrážejí současné požadavky nejen na materiální a technické vybavení rodinných skupin, ale jsou také promítány do personální politiky našeho dětského domova. Naše představy plně akceptoval a stále akceptuje zřizovatel, ostatně bez dlouhodobé aktivní podpory odboru školství, mládeže a tělovýchovy bychom jen stěží mohli v Karlovarském kraji naplňovat cíle a myšlenky moderní ústavní výchovy. Právě vzájemná symbióza mezi zřizovatelem a organizací našla maximální naplnění také při rekonstrukci objektu bývalého domova mládeže v Dalovicích (město v bezprostřední blízkosti Karlových Varů), a to v letech 2021/2022.

Do objektu jsme se stěhovali na konci léta roku 2022, stále tedy ještě objekt zabydlujeme. Rekonstrukcí v hodnotě cca 20 000 000 Kč bylo vytvořeno prostředí pro dvě stavebně oddělené rodinné skupiny, dále prostor pro dospívající či dospělé děti, garáže, moderní a technologicky vyspělé technické zázemí apod. Každá skupina disponuje velkým obývacím prostorem, prostornou kuchyní s jídelnou. Dispozičně velké a světlé pokoje obývají maximálně dvě děti, každá místnost

zahrnuje i velkou plochu pro herní aktivity dětí, samozřejmě dostatečný prostor je určen pro přípravu dětí na vyučování, skříň, postele apod. Všechny dětské pokoje mají vstup ze společné chodby, což umožňuje a usnadňuje zaměstnancům monitorování prostoru celé skupiny.

Součástí každé skupiny jsou i prostory pro zaměstnance, toalety a sprchy, technické zázemí potřebné pro provoz skupin. Přízemí objektu a podkroví tvoří samostatné bytové jednotky, kuchyňské kouty, technické a kompletní sociální zařízení. Celý prostor byl komponován jako startovací bytové jednotky pro dospívající či dospělé děti, aktuálně se zaměřujeme na vybavení jednotlivých pokojů, abychom mohli v průběhu léta již pokoje našim dětem nabídnout. Samostatný vstup umocňuje pocit samostatného odděleného bydlení.

Kolem budovy dětského domova je i zahradní prostor, jež bude sloužit pro rekreační i edukační aktivity dětí. Ještě je dobré poznamenat, že objekt leží asi 50 m od autobusové zastávky, vedle dětského domova je botanická zahrada i velký bývalý zámecký park, na dohled je místní sportoviště apod. V bezprostřední blízkosti není žádná další obytná zástavba, i když do místní školy je to jen asi 5 minut cesty.

Cílem naší práce bylo nabídnout čtenářům pohled na poměrně nedávnou historii, ale i současnost jednoho konkrétního zařízení pro výkon ústavní výchovy v Karlovarském kraji.

A úplně na závěr znovu připomínám, že bez podpory Karlovarského kraje jako zřizovatele a odboru školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Karlovarského kraje by to nešlo. V našem kraji máme prostě štěstí.

Děkujeme všem přispěvatelům za příspěvky

Další vydání: červen 2023

Napište nám své náměty pro příští vydání. Sdílejte s námi své zkušenosti.

Nebo nám napište o akci, kterou pořádáte.

Na adresu:

informace@msmt.cz nebo Kamila.Durichova@msmt.cz

Čtvrtletník pro přímo řízené organizace MŠMT Číslo 1/2023, vyšlo dne 31. 3. 2023.
Vydává elektronicky Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Uzávěrka tohoto čísla byla 30. března 2023.
Odpovědná osoba za redakci a grafiku: Mgr. Kamila Dürichová
Kontakt: tel: +420 234 812 127
e-mail: Kamila.Durichova@msmt.cz